

איך שגלגל מתגלגל

חוק לסילוק ולמחזור צמיגים משומשים, חלק ד': אחריות צמיגיות

מנחם צ'פניק*

החוק החלים על בית העסק (צמיגיות), אעמוד על השינויים שחלו במשקל האחריות של בית העסק בנושא טיפול בצמיגים משומשים לאורך השנים ואבהיר את הזכויות שהחוק מעניק לבתי העסק. אתחיל בהגדרה על פי החוק לגבי המונח בית עסק: "מקום שבמהלך העבודה או העסקים מצטברים בו צמיגים משומשים, לרבות מקום המשמש למכירת צמיגים כאמור, החלפתם או אחסונם ומקום המשמש לתיקון תקרים." במילים אחרות, הכוונה לצמיגייה.

הפרסומים הרבים שהיו בנושא, רבים מהמכותבים הופתעו בלי שהיו להם הידע או היכולת לעמוד בדרישת החוק. משרד רואה חשבון אורי אליאב נבחר לשמש כממונה על האכיפה. במסגרת זו עליו לקבל דיווחים מהגורמים האחראים לטיפול בצמיגים משומשים בישראל: יבואנים, יצרני צמיגים, יבואני רכב ובעלי עסקים בתחום הצמיגים (פנצ'ריות). עליו לנתח את הנתונים ולבחון את עמידתם של כל הגורמים בדרישות החוק. בכתבה הנוכחית בסדרה אבחן את חובות

בחלק השלישי של סדרת כתבות זו (מגה מוסד 32), שבו דובר על אחריות יבואני הרכב, פירטתי את חובותיהם על פי החוק. בעקבות פרסום הכתבה התקבלו במערכת פניות לא מעטות של יבואנים, בניסיון להבין כיצד עליהם לנהוג. לאחרונה החל תהליך אכיפה של המשרד להגנת הסביבה. מכתבי התרעה רבים נשלחו והגיעו לאחרים, אך למרות

מהצמיגיות ליבואנים ויצרנים

לפני החלת החוק לסילוק ולמחזור צמיגים משומשים, האחריות המלאה על הטיפול בצמיגים משומשים רבצה על הצמיגייה בלבד. חובה זו התבססה על "חוק רישוי עסקים, תנאים ברישיון עסק – תיקון תקרים – התשכ"ח 1968". התנאים מטילים אחריות מלאה על בעל העסק (צמיגייה) לטפל בכל הצמיגים המשומשים הנוצרים במהלך עבודתו באופן הבא:

"פינוי הצמיגים המשומשים לאחת מהאופציות הבאות:

- א. מפעל למחזור או לחידוש צמיגים או לשימוש חוזר;
  - ב. ישירות למגרש איסוף צמיגים שאושר על-ידי הרשות המקומית;
  - ג. מכירה ללקוחות לצורך שימוש חוזר;
  - ד. ישירות לאתר סילוק פסולת יבשה המורשה על פי כל דין;
  - ה. ישירות לאתר סילוק פסולת מעורבת המורשה על פי כל דין;
  - ו. ליעד אחר שאושר על ידי נותן האישור.
- אחסון צמיגים משומשים בשטח בית העסק, עד למועד פינויים, באחת הדרכים הבאות:
- א. קירוי אזור אחסון הצמיגים.
  - ב. כיסוי הצמיגים.

ג. אחסון צמיגים מקוצצים בלבד באופן שימנע הצטברות מים בהם..."

ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת קיימה ישיבות רבות ודיונים בסוגיית אחריות הצמיגייה לטיפול בצמיגים משומשים. בדיונים נטלו חלק נציגים מטעם איגוד המוסכים, נציגי הרשויות, נציגי יבואני הצמיגים, נציגי יבואני הרכב, יזמים ומומחים. החוק שהתקבל צידד בצמצום האחריות של הצמיגייה והעברתה ליבואני צמיגים, ליצרני צמיגים וליבואני הרכב. להלן תוצאות הדיונים כפי שנקבע בחוק.

פינוי צמיגים משומשים מבית עסק

על פי סעיף 7 לחוק, בעל בית עסק יפנה צמיגים משומשים מהצמיגייה באחת מהדרכים הבאות:

1. העברה ליצרן או ליבואן או למי מטעמם (פעולה זו תיעשה ללא כל תמורה או תשלום).
2. העברה למפעל למחזור או לחידוש של צמיגים בישראל.
3. העברה ליצרן או ליבואן או למי מטעמם (פעולה זו תיעשה ללא כל תמורה או תשלום).

הנחיות לאחסון צמיגים משומשים בבית העסק נועדו למנוע הצטברות מים בהם. לשם כך אימץ החוק את ההנחיות כפי שהופיעו בתנאים לרישיון עסק: קירוי אזור האחסון של הצמיגים, כיסוי הצמיגים או אחסונם כשהם חתוכים לארבעה חלקים לפחות

4. העברה למחסן צמיגים המורשה על פי כל דין.
5. מכירה ללקוחות פרטיים לצורך שימוש חוזר.
6. העברה לאתר לסילוק פסולת או לתחנת מעבר המורשים על פי כל דין (המאושרים לקליטת צמיגים משומשים, או לאתר פסולת מורשה אחר כשהצמיגים חתוכים לארבעה חלקים לפחות).

אחסון צמיגים משומשים בבית עסק

הנחיות לאחסון צמיגים משומשים בבית העסק נועדו למנוע הצטברות מים בהם על כל המשתמע מכך. לשם כך אימץ החוק את ההנחיות כפי שהופיעו בתנאים לרישיון עסק:

קירוי אזור האחסון של הצמיגים, כיסוי הצמיגים או אחסונם כשהם חתוכים לארבעה חלקים לפחות.

חובת רישום

על בעל העסק חובה לנהל רישום מלא ומפורט (על פי סעיף 9 לחוק) של המקומות שאליהם פונו הצמיגים, תוך ציון מספר הצמיגים שפונו לכל מקום. הממונה יהיה רשאי לעיין ברישומים אלה ולקבל העתק מהם.

פינוי צמיגים מהצמיגייה על-ידי יצרן או יבואן צמיגים

כבר בשנה הראשונה לכניסת החוק לתוקף, אנו עדים לפרשנות שגויה של חובת הסילוק/

מחזור צמיגים של יבואני צמיגים ויצרני צמיגים מהצמיגייה. הטיב להסביר זאת עו"ד אפרים קרנון ממשרד קרנון, דן ושות':

"סעיף 3 לחוק מטיל על יצרן/יבואן את החובה לפעול לסילוק צמיגים משומשים וטיפול בהם לפי הוראות סעיף 7 לחוק. חובה זו מתייחסת כיום (מיוני 2007 ועד יוני 2009) לסילוק או למחזור של 50% מכלל משקלם של הצמיגים ששיווקו בישראל. מכאן עלול להתעורר הרושם המוטעה, שהיצרן/יבואן יכול לצאת ידי חובתו על-ידי כך שימציא לרשויות האכיפה אישורים על סילוק/מחזור של 50% מסך משקל הצמיגים ששיווק בכל שנה, וכי למעשה יכול לאסוף את הצמיגים המשומשים, המהווים את אותם 50% באזור המרכז או באזור נוח לו, בלי להקפיד על איסוף וסילוק/מחזור מכל הלקוחות שלהם מכר את הצמיגים.

"כאמור, זהו רושם מוטעה. סעיף 7 לחוק מחייב כל בית עסק לדאוג לפינוי כל הצמיגים המשומשים המצטברים בבית העסק. אחת הדרכים לעשות זאת היא על-ידי העברתם ליצרן או ליבואן או למי מטעמם, כאמור בסעיף 7(א)(1) לחוק. ואולם, סעיף 7(ג) לחוק קובע חד משמעית, כי "פינוי צמיגים משומשים מבית עסק כאמור בסעיף קטן (א)(1), על-ידי יצרן או יבואן או מי מטעמם, יהיה בשיעורים המפורטים בסעיף 3 מסך כל הצמיגים ששיווק היצרן או היבואן לאותו בית עסק במהלך התקופות המפורטות באותו סעיף, בתוך פרק זמן סביר, בלא תמורה ובלא תשלום."

עלויות הטיפול

בצמיגים המשומשים יהפכו לחלק אינטגרלי

מעלויות היבוא, ההפצה או הייצור של יבואני הצמיגים ויצרני הצמיגים ויגולמו במחיר הצמיג. הסוף ידוע: את המחיר של הטיפול בצמיג המשומש נשלם אנחנו, הצרכנים, כאשר נרכוש צמיג חדש

עו"ד אפרים קרנון: עלול להתעורר הרושם המוטעה, שיצרן צמיגים או יבואן צמיגים יכול לצאת ידי חובתו על-ידי כך שיאסוף את הצמיגים המשומשים באזור המרכז או באזור נוח לו, בלי להקפיד על איסוף וסילוק/מחזור מכל הלקוחות שלהם מכר את הצמיגים

"על מנת שיצרן או יבואן יעמוד בדרישות החוק, עליו להקפיד שיהיו בידו אישורים כחוק על כך שפינה לסילוק/מחזור את השיעור הקובע (כיום 50%) מכל כמות הצמיגים שמכר לכל אחד מלקוחותיו. נראה לי מובן מאליו, כי גם רשויות האכיפה יבדקו את עמידת היצרנים/יבואנים בדרישות החוק על-ידי עריכת בדיקות מדגמיות ואקראיות אצל הפנצ'ריות, כדי לוודא שכל יצרן/יבואן שמכר להם צמיגים גם פינה לפחות 50% מהם, ושבידי הפנצ'ריה ובידי היצרן/יבואן יש אישורים בכתב על כך."

יעדי פינוי של צמיגות

החוק לסילוק ולמחזור צמיגים מגדיר בסעיף 3 את יעדי הסילוק והמחזור של יבואני הצמיגים ויצרני הצמיגים. אלו יעדים פרוגרסיביים וגדלים כל שנתיים במשך שש שנים. הואיל ויבואן הצמיגים ויצרן הצמיגים מחויבים לפנות מכל צמיגייה מספר צמיגים בשיעור כמוגדר בסעיף 3 לחוק, על הצמיגייה לפעול לפנות את יתרת הצמיגים על פי הנחיית החוק, סעיף 7. בגרף למטה מוצגים יעדי פינוי של הצמיגים על-ידי הצמיגיית על פי החוק מתוך סך הצמיגים המתקבלים מספקי הצמיגים (יבואני הצמיגים ויצרני הצמיגים).

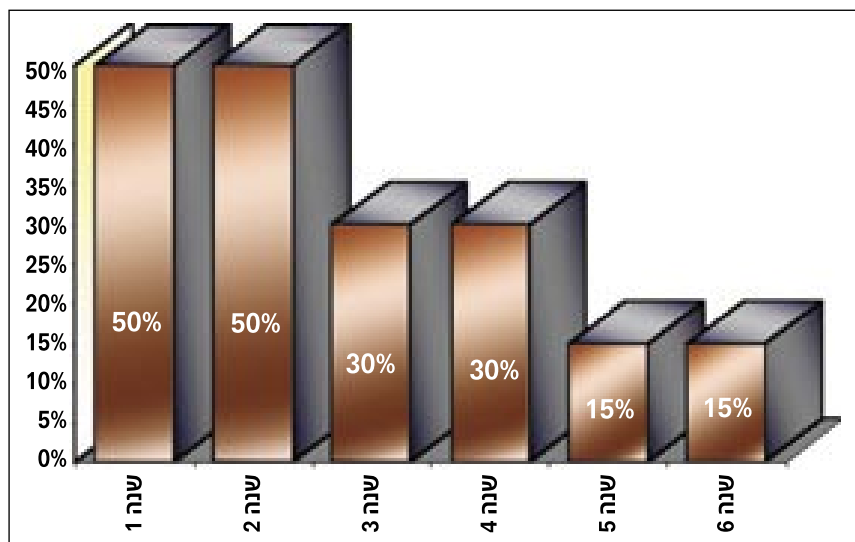
עיצום כספי ועונשין

אי ניהול רישום ומעקב של פעילויות פינוי הצמיגים על פי הוראות בסעיף 9 לחוק, חושף את בעל העסק לעיצום כספי בסך 33,650 שקלים. אין בתשלום עיצום כספי כדי לפטור מקיום חובה לפי חוק זה.

במידה שיוחלט להגיש כתב אישום, יבוטל העיצום הכספי. מצד שני, גובה הקנס שרשאי בית המשפט להטיל על בעל העסק עלול להגיע ל-134,600 שקלים. העבירות שבגינן עלול בית העסק להיות מואשם הן כלהלן: מבצע הטמנה בניגוד להוראות סעיף 4, מפנה צמיגים משומשים מבית עסק שלא באחת הדרכים המפורטות בסעיף 7, מאחסן צמיגים משומשים בבית עסק שלא באחת הדרכים המפורטות בסעיף 8, לא מנהל רישום לפי הוראות סעיף 9, לא מאפשר לממונה או למי מטעמו לעיין ברישום לפי הוראות סעיף 9. היה והעבירה נמשכת, רשאי בית המשפט להטיל קנס נוסף של עד 10% מגובה הקנס עבור כל יום שבו העבירה נמשכת. גם במקרה זה אין בתשלום הקנס כדי לפטור מקיום חובה לפי החוק.

אחריות מעביד ונושא משרה

החוק רואה במעביד ובנושא משרה בתאגיד

יעדי פינוי כמותיים באחוזים - צמיגיות

*מנכ"ל גרינאל אקולוגיה

(מנהל פעיל, שותף, בעל תפקיד אחראי על התחום וכן דירקטור) את האחראים למנוע עבירה על-ידי התאגיד ועובדיו. נושא משרה המפר הוראה זו דינו באופן אישי קנס בסך 26,100 שקלים.

סיכום

החוק לסילוק ולמחזור צמיגים משומשים יאפשר לסלק מיליוני צמיגים הנעזמים בצורה לא חוקית בכל הארץ ומהווים מטרד בטיחותי ואקולוגי. הצמיגיית הן הגורם היחיד שייצא נשכר מחוק זה, שכן ממצב של אחריות מלאה לטיפול ב-100% מהצמיגים המשומשים שברשותן, אחריותן פוחתת בכל שנתיים, עד למצב של ניהול רישום בלבד.

בכתיבת חוק זה המחוקק לקח בחשבון פרק זמן שיימשך שש שנים ויאפשר לגורמים הנאכפים להתארגן על פי דרישות החוק. יחד עם זאת, תקופה זו תאפשר התפתחות של יזמות עסקית שתטפל בפסולת הצמיגים.

למרות כל הטענות של הגורמים האחראים, אם המשרד להגנת הסביבה יפעיל את הכלים העומדים לרשותו לשם אכיפה,

ייווצר מצב של מטלה שוויונית

על כולם. הדבר יוביל בסוף

התהליך לכך שעלויות הטיפול

בצמיגים המשומשים יהפכו

לחלק אינטגרלי מעלויות

היבוא/הפצה או הייצור של יבואני

הצמיגים ויצרני הצמיגים, כמו כל עלות

אחרת, שכמובן תגולם במחיר של הצמיג.

הסוף ידוע: את המחיר של הטיפול בצמיג

המשומש נשלם אנחנו, הצרכנים, כאשר נרכוש

צמיג חדש.

אין ראוי יותר מאשר מלסיים בציטוט של דברי

חכמינו ז"ל בעניין חובתו של האדם לשמור

על שלמותו של העולם: בשעה שברא הקדוש

ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו על

כל אילני גן עדן ואמר לו: "ראה מעשי, כמה

נאים ומשובחים הם, וכל מה שבראתי, בשבילך

בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב עולמי,

שאם תקלקל, אין מי שיתקן אחרך."

כולי תקווה שחוק זה, כמו אחרים שנמצאים

בתהליכי חקיקה שונים, יגיע לבשלותו, ושכולנו,

ספקים, יצרנים וצרכנים, נדע לקבל את החוקים

בהבנה וברצון למען עולמנו.

